

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Ön Hazırlık Çalışmaları¹

İsmail AYDOĞDU²

Öz

Hayatın her anında olduğu gibi eğitimde de sıkça başvurulmuş ve kullanılan okuma, dilin dört temel becerisinden biri olup özellikle yabancı dil öğretiminde temel beceri konumunda yer almaktadır. Dil öğretiminde temel materyal olma özelliğine sahip olan ve ders kitaplarında yer alan okuma metinleri bilgi vermenin yanı sıra öğrenilen dilin özellikleri ile hedefe uygun kelime ve kelime gruplarını içererek öğrenene dilin kullanımına dair farklı işlevleri kazandırmayı hedeflemektedir. Okuma metinlerinde öğretimi hedeflenen dil bilgisi yapıları ile dile ait diğer unsurları, kelime ve kelime gruplarını öğrenene sezdirmek ve öğrenenin dikkatini çekmek amacıyla okuma metinlerinden önce hazırlık çalışmalarına veya okuma metnine geçmeyi kolaylaştıracak metin hakkında düşüncelerini sağlayacak etkinliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinlerin ön hazırlık çalışmaları ile ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplardan olan İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ile Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı setlerinde bulunan B1 seviyesinde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerine ait olan ön hazırlık çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmış olup araştırmanın verileri doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonuç-

¹ Çalışma İAÜ Aydın TÖMER tarafından düzenlenen III. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi TÖMER, iaydogdu@sakarya.edu.tr, ORCID:0000-0002-2368-7517

Geliş tarihi: 14.09.2022- Kabul tarihi 20.09.2022

Kaynak Gösterme: Aydoğdu, İ. (2022). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin ön hazırlık çalışmaları. Aydın TÖMER Dil Dergisi, 7(2), 265-285.

DOI: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v07i2005

larına göre İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nda belirlenen altı kategoriden 4 tanesi bulunmuş, buna karşılık belirlenen 17 koddan da 12 tanesi bulunmuştur. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda 4 kategoriye rastlanmış ve 5 kod bulunmuştur. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda 6 kategorinin tamamı ve buna ek olarak 19 koddan 14 tanesi bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, ders kitaplarındaki okuma metinleri, ders kitaplarındaki okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları.*

Abstract

Examining the Preparation Studies of Reading Texts in the Textbooks Used in Teaching Turkish as a Foreign Language

Reading, which is frequently used in education as it is in every moment of life, is one of the four basic skills of language and is a basic skill, especially in foreign language teaching. The reading texts in the textbooks, which have the feature of being the basic material in language teaching, aim to provide the learner with different functions regarding the use of the language by including the characteristics of the language learned and the words and word groups suitable for the target. To make the learner perceive the grammar structures and other elements of the language, words and word groups aimed to be taught in reading texts and to attract the attention of the learner, there is a need for activities that will enable them to think about the text that will facilitate the transition to the reading text. There is no study about text preparation studies in teaching Turkish as a foreign language. In this research, it is aimed to examine the preparatory studies of the reading texts in the B1 level textbooks in the Istanbul Turkish Textbook for International Students, Yedi İklim Turkish Textbook, and Yeni Hitit Turkish Textbook for Foreigners, which are among the books used in teaching Turkish as a foreign language. The qualitative research model was used in the study and the data of the research were analyzed using the document analysis method. According to the results of the research, 4 of the six categories determined in the Istanbul Turkish Textbook for International

Students were found, whereas 12 of the 17 codes were found. In Yedi İklim Turkish Textbook, 4 categories were found and 12 codes were found. There were 4 categories and 5 codes in Yedi İklim Turkish Textbook.

Keywords: *Teaching Turkish as a foreign language, reading texts in textbooks, preparation studies of reading texts in textbooks.*

Giriş

Okuma, kod çözerek (Ur, 2007) yazılanlardan anlamın çıkarıldığı bir beceridir (Harmer, 2007). Tüm çalışma becerilerinin anası olan okuma, öğrenmenin temel aracıdır ve öğrenmedeki en önemli becerilerden biridir (Fry, 1997, s.9). Yabancı dil öğretiminde de okuma becerisi oldukça önemlidir. Bedir'e (2018, s.1) göre yabancı dil öğrenimde okuma becerisi çok önemlidir hatta başarıya ulaşabilmenin anahtarıdır. Okuma yabancı dil öğreniminde sadece bilgi edinmek için değil aynı zamanda yeni sözcük öğrenimi, telaffuz öğrenimi ve gelişimi, dil bilgisi yapılarının sezdirilmesi ve işlenen konunun örnekleriyle öğretimi gibi çok yönlü faydaları sayesinde birçok becerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Öğrenciler öğrenmekte oldukları dilin bilgisine, yani tümce bilgisi, sözcük bilgisi ve artalan bilgisine yeterli düzeyde sahip olmadıkları için okuma öğretimin temelinde anlama ulaşma çabası içerisinde olmaktadır. Bir başka deyişle yabancı dilde okuma, metni anlamak için yapılan okumadır (Okur ve Keskin, 2013, s. 293). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde metinlerin ve metni oluşturan metin tasarımı, başlık, fotoğraf/resim, dil bilgisi alıştırmaları, kısa metin ve metinle ilgili eşleştirme, boşluk doldurma ile kelime öğretimi gibi alıştırmalar öğrenenlerin dikkatini çekip metni daha rahat anlaması için önem arz etmektedir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders araç-gereçleri içinde en etkin kullanılanı ders kitaplarıdır (Karababa ve Üstünsoy, 2012: s. 67). Yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında da dil öğretim bağlamı olarak kullanılan en büyük kaynak okuma metinleridir. Metinler, dille ilgili bütün kuralların ve kelimelerin doğal ortamı olan bağlam içerisinde görülerek öğretimi sağlar (Zorbaz ve Köroğlu, 2016, s. 3). Korkmaz (2019: s. 145) yaptığı çalışmasında dil öğretimi alanında kullanılan ders kitaplarında hacimsel olarak en çok okuma metinlerinin olduğunu ortaya koymuştur ki bu da okuma metinlerinin yabancı dil öğretiminde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Yabancı dil öğretiminde okuma becerisi sadece okuma metinlerinden okuma metinleri de sadece cümlelerden müteşekkil paragraflar gibi düşünülmemelidir. Çünkü metin kendisini oluşturan cümlelerin toplamından ibaret değildir. Şekil itibarıyla bir metnin içinde pek çok cümle bulunabilmektedir. Ayrıca anlam birlikteliği ve bütünlüğü de önemlidir (Halliday ve Hasan, 1976, s.1). Bu sebeple anlamı destekleyecek her türlü resim, fotoğraf veya metin alıştırması, örnekleri ile kelime öğretimi veya dilbilgisi alıştırması önem arz etmektedir.

Ayrıca ders içi motivasyon ve öğrenenlerin birbirleriyle ve metinle olan etkileşimi için de okuma metinleri öncesinde yapılan etkinlikler önemlidir. Metne hazırlık çalışması, metin sonrası etkinlikler, metnin etrafındaki resimler, metne yönelik stratejiler vb. metni öğretilir kılan unsurlardır (Maden ve Önal, 2020, s.734). Yabancı dil öğretiminde öğrenen bireylerin geliştirilmeye çalışılan becerileri; başlıktan metnin konusunu tahmin etme, okunan metne uygun bir başlık bulma, okuma metninde geçen bilinmeyen kelimelerin anlamlarını tahmin etme, metnin genel olarak hangi konuyla ilgili olduğunu bulma, metinle ilgili istenen ayrıntılı bilgiye ulaşma, metindeki ana fikir ve yardımcı fikirleri bulma, metni özetleme becerileridir (Demirel, 2008, s. 155).

Ajideh (2006, s. 16) çalışmasında okuma metinlerinden önce yapılan ön okuma çalışmalarının tahmin edici bir doğası olduğu için öğrencilerin düşünmesini, dolayısıyla metne daha fazla odaklanmalarına ve etkileşim içine girmelerine sebep olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ön okuma çalışmaları ön bilgileri harekete geçirdiği ve sınıfta öğrenenleri hareketlendirdiği için öğrenenlerin daha çok motive olduğunu söylemek mümkündür. Ön hazırlık çalışmaları, metinlerden önce yer alan ve öğrencilerin derse hazır hale gelmelerini ve metne ilgi duymalarını sağlayan soru, cümle, kelime, resim, fotoğraf gibi şeylerin tümüne denir.

Problem Durumu

Yabancı dil öğretiminde okuma metinlerinde öğretimi hedeflenen dil bilgisi yapıları ile dile ait diğer unsurları, kelime ve kelime gruplarını öğrenene sezdirmek ve öğrenenin dikkatini çekmek amacıyla okuma metinlerinden önce hazırlık çalışmalarına veya okuma metnine geçmeyi kolaylaştıracak, metin hakkında düşünmelerini sağlayacak etkinliklere ihtiyaç duyulmak-

tadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en çok kullanılan üç ders kitabının B1 seviyesi kitaplarında bulunan okuma metnlerinin hazırlık çalışmaları var mıdır? Varsa bu hazırlık çalışmaları nelerdir? sorularına cevap aranacaktır. Dolayısıyla:

İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan okuma metnlerinin hazırlık çalışmaları nelerdir?

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda Bulunan Okuma Metnlerinin Hazırlık çalışmaları nelerdir?

Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda Bulunan Okuma Metnlerinin Hazırlık çalışmaları nelerdir?

soruları araştırmanın temel araştırma sorularıdır.

Araştırmanın Amacı

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan okuma metinleri çok önemlidir ve bu okuma metnlerinin hazırlık çalışmaları ile ilgili akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmayla Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en çok kullanılan ders kitaplarından belirtilen üç tane-sinin aynı seviyedeki okuma metinlerine ait olan hazırlık çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

İlgili Araştırmalar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde doğrudan konuyla ilgili bir çalışma bulunmamakla birlikte gerek Türkçe alan yazın gerekse yabancı literatür tarandığında bu çalışmanın amacına benzer şu çalışmalar bulunmuştur. Ajideh (2003) ikinci dil olarak İngilizce öğrenen sınıflarda şema teorisine dayalı ön okuma görevlerini incelemiştir. Kaya (2005) yapmış olduğu yüksek lisans tezinde 2003- 2004 eğitim- öğretim yılında ilköğretim 7. sınıflarda okutulacak Türkçe ders kitaplarındaki hazırlık çalışmaları ve metni anlama sorularını incelemiştir. Ajideh (2006, s. 16) tarafından yapılan çalışmada ders kitaplarında ön okuma aktivitelerine ilişkin şema-teori temelli etkinlikler araştırılmıştır. Alemi ve Ebadi (2010) yaptıkları çalışmada okuma öncesi etkinliklerin İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenenlerin okuduğunu anlama üzerine etkilerini araştırmıştır. Mihara (2011) yapmış

olduğu çalışmada okuma öncesi stratejilerin İngilizceyi yabancı dil ve ikinci dil olarak öğrenenlerin okuduğunu anlama üzerine etkilerini incelemiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı ile Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı setlerinde bulunan B1 seviyesindeki ders kitaplarındaki okuma metinlerine ait elde edilen verilerin işlenmesinde doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman inceleme belgesel tarama olarak belirtilen geçmişteki olguların izlerini taşıyan resim, film vb. yapıtları, olgularla ilgili olarak yayınlanmış kitap, dergi vb. birtakım yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Karasar, 2008, s.183). Doküman analizi ile elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi, toplanan verinin analizi için uygun hale getirilmesi, verinin kodlanması ve kategorilere ayrılmasını içeren bütüncül bir analiz yöntemidir. (Uzunöz, 2021, s.82). Yapılan bu işlemler araştırmacı dışında alanda çalışan 3 araştırmacı tarafından incelenerek tasdik edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan tüm ders kitap setlerinin B1 düzeyi kitapları oluştururken örnekleme ise amaca uygun olarak Türkçe öğretim merkezlerinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için en yaygın olarak kullanılan kitap setlerinden olan İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nın B1 kitabı, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nın B1 kitabı ve Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nın B1 kitapları seçilmiştir. Araştırmanın örnekleme yöntemi amaçsal örnekleme yöntemi olarak seçilmiştir. Amaçsal örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. (Büyüköztürk vd. 2019, s.92) Bu bağlamda seviyeler içerisinde B1 seviyesinin seçilmesi de sebebi tamamen amaca daha uygun olarak görülmesidir. Çünkü temel seviyelerde kullanılabilen metinler ve bu metinlere ait ön hazırlık çalışmaları daha kısıtlıdır.

Veri Toplama Araçları

Veriler İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ile Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı setlerinde bulunan B1 seviyesindeki ders kitaplarından toplanmıştır. Ders kitaplarında bulunan okuma becerisine ait okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları incelenmiştir. Bu sebeple ünitelerdeki temel metinler ve temel metinlerdeki okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu bağlamda İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'ndan altı üniteden toplam on sekiz metin incelenmiştir. Her ünite üç bölümden dolayısıyla üç ana okuma metninden oluşmaktadır. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda sekiz üniteden toplam yirmi dört metin incelenmiş ve Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda on iki üniteden toplam otuz altı metin incelenerek bu metinlerin hazırlık çalışmaları ele alınmıştır.

İçerik analizinde kod ve kategoriler kullanılmıştır. Kod ve kategoriler araştırmanın bulgularını alt başlıklara ayırarak daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırmanın amacına uygun olarak okuma metinlerinin tüm ön hazırlık çalışmaları altı kategoride ele alınmıştır. Araştırmanın kategorileri şunlar olarak belirlenmiştir:

1. kelime öğretimine ait alıştırmalar ve örnekler,
2. dil bilgisi öğretimine ait alıştırmalar ve örnekler,
3. fotoğraf ve resimlerle metni sezdirme
4. başlık tahmin ettirme soruları,
5. kısa metinlerle veya kısa sorularla ana metne hazırlama
6. ve metin bağlamı açısından sayfa tasarımı metin hakkında ipucu verme, okuma metni hazırlık çalışmaları olarak değerlendirilerek kategorilendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan kodlar ise kategorilerin alt başlığı gibi düşünülerek hazırlanmıştır. Bu kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme,
- kelime ve cümle eşleştirme örnekleri,
- boşluk doldurma örnekleri,
- kelime öğretimi,
- cümle tamamlama,
- kısa metin yazımı,
- kısaca gramer öğretimi ve örnekleri,
- Kısa cevaplı konuşma soruları,
- kavram tanıtımı,
- Sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme,
- başlık tahmin ettirme,
- özet yazdırma/slogan buldurma,
- beyin fırtınası,
- çoktan seçmeli sorularla metne hazırlık,
- zıt anlamlı ifadeleri buldurma,
- işaretleme,
- kavramları sezdirmeye yönelik sorular ve yorumlama

olmak üzere toplam 17 kod bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde iki araştırmacı belirtilen kitapları ve kitaplarda bulunan okuma metinlerine ait olan hazırlık çalışmalarını incelemiş, tablolar haline getirmiş ve sonrasında da bu tabloları yorumlamıştır. Herhangi bir yanlışlık olmaması ve yapılan işlemlerin herkesçe anlaşılır olması açısından araştırmadan bağımsız üç uzmana gösterilerek fikirleri alınmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde çalışmanın problem durumuna ait sorulara cevap aranmıştır.

Tablo 1: İstanbul uluslararası öğrenciler için Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları

Ünite 1	1. METİN	2. METİN	3. METİN
	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	kısa cevaplı konuşma soruları	işaretleme	cümle tamamlama
	boşluk doldurma örnekleri	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme		
Ünite 2	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	beyin fırtınası	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri	çoktan seçmeli sorularla metne hazırlık
	boşluk doldurma örnekleri		

Ünite 3	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	beyin fırtınası	boşluk doldurma örnekleri	kavramları sezdirmeye yönelik sorular ve yorumlama
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
Ünite 4	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	çoktan seçmeli sorularla metne hazırlık	zıt anlamlı ifadeleri buldurma	hazırlık çalışması: konuşma
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
Ünite 5	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	kısa cevaplı konuşma soruları	beyin fırtınası	kısa cevaplı konuşma soruları
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
Ünite 6	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri	kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları

İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nda belirlenen kategorilerden 4 tanesi bulunmuştur. Bu kategoriler: kelime öğretimine ait alıştırmalar ve örnekler, dil bilgisi öğretimine ait alıştırmalar ve örnekler, fotoğraf ve resimlerle metni sezdirme ve kısa metinlerle veya kısa sorularla ana metne hazırlamadır. Bu kategorileri oluşturan toplam 12 tane kod bulunmaktadır. Bu kodlar fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme, kısa cevaplı konuşma soruları, boşluk doldurma, kısaca gramer öğretimi ve örnekleri, beyin fırtınası, konuşma, kavram tanımı, zıt anlamlı ifadeleri buldurma, çoktan seçmeli, kelime ve cümle eşleştirme örnekleri, beyin fırtınası ve cümle tamamlama bölümlerinden oluşmaktadır. Yeni İstanbul kitabının kategori-kod bağlamında zengin bir içeriğe sahip olduğu; hedeflenen kazanımlara öğrenenleri metne hazırladığı söylenebilir. Metin öncesi kullanılan ve tespit edilen birtakım hazırlık metotlarından ayrı olarak, kitabın “Hazırlık Çalışmaları” başlığı ile ortaya koymuş olduğu etkinlikler de aynı başlık/etkinlik ile tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Yedi İklim Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları

Ünite 1	1. METİN	2. METİN	3. METİN
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları	
	başlık tahmin ettirme		
Ünite 2	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	kısa cevaplı konuşma soruları	sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme
		fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	
		sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme	

Ünite 3	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları
Ünite 4	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları	kısa cevaplı konuşma soruları
Ünite 5	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası
Ünite 6	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası
Ünite 7	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası
Ünite 8	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası	hazırlık çalışması: konuşma & beyin fırtınası

Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda belirlenen 6 kategoriden 4 tanesi bulunmaktadır. Bu kategoriler: fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme, başlık tahmin ettirme, kısa metinlerle veya kısa sorularla

ana metne hazırlama, metin bağlamı açısından sayfa tasarımı ile metin hakkında ipucu vermedir. Bu kategorileri oluşturan toplam 5 tane kod bulunmaktadır. Bu kodlar: fotoğraflarla metne hazırlama, beyin fırtınası, metin hakkında konuşurma, başlık buldurma, sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme bilgisinden oluşmaktadır. İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'na göre değerlendirme yapıldığında Yedi İklim kitabının hazırlık çalışmalarında daha durağan bir yöntemi takip ettiği söylenebilir. Toplam 8 üniteden oluşan Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda hazırlık çalışmaları genellikle "Konuşma: Beyin Fırtınası" ekseninde gelişme göstermiştir.

Tablo 3: Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabında bulunan okuma metinlerinin hazırlık çalışmaları

Ünite 1	1. METİN	2. METİN	3. METİN
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	sayfa tasarımı ile metin hakkına bilgi verme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	boşluk doldurma örnekleri		
Ünite 2	kelime öğretimi	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	kelime öğretimi
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme		kısaca gramer öğretimi ve örnekleri
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		kelime öğretimi

Ünite 3	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	cümle tamamlama		
	kısa metin yazdırma		
	kısaca gramer öğretimi		
Ünite 4	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	boşluk doldurma örnekleri		
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme		
Ünite 5	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	sayfa tasarımı ile metni veya konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	boşluk doldurma örnekleri		
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	kavramları sezdirmeye yönelik sorular ve yorumlama		
Ünite 6	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri	sayfa tasarımı ile metni veya konusunu sezdirme	

Ünite 7	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	kelime öğretimi		
Ünite 8	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	özet yazdırma/slogan buldurma
	boşluk doldurma örnekleri		
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
Ünite 9	işaretleme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	başlık bulma	sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme
	eşleştirme		
Ünite 10	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	kavram tanıtımı		
Ünite 11	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	başlık bulma	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	boşluk doldurma örnekleri	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	
	kelime ve cümle eşleştirme örnekleri		
	sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme		
Ünite 12	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme	sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirme	fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme
	boşluk doldurma örnekleri		

Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda 6 kategorinin tamamına ait ön hazırlık çalışmaları bulunmaktadır. Bu kategorileri oluşturan toplam 14 tane kod bulunmaktadır. Bu kodlar: özet yazdırma, başlık buldurma, boşluk doldurma, fotoğraflarla metne hazırlama-metnin konusunu sezdirme, kelime ve cümle eşleştirme örnekleri, kelime öğretimi, cümle tamamlama, kısa metin yazımı, kısaca gramer öğretimi ve örnekleri, kavramları sezdirmeye yönelik sorular ve yorumlama, kısa cevaplı konuşma soruları, işaretleme, kavram tanıtımı ve Sayfa tasarım ile metni veya konusunu sezdirmeden oluşmaktadır. Ünite sayısı bakımında incelenen diğer kitaplardan daha fazla üniteye sahip olan Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı benzer kodlara sahip olmakla birlikte "yazma" pratiği ekseninde diğer kitaplardan ayrıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonucuna göre incelenen üç ders kitabı setinde incelenen B1 kitaplarından okuma metinlerinden önce kullanılan ön hazırlık çalışmaları 6 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nda 4 kategoriye, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda 6 kategoriye ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda 4 kategoriye rastlanmıştır. Kategorilerin alt başlıkları olan kodlar dikkate alındığında toplam 17 koddan İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı'nda 12 kod, Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı'nda 12 kod ve Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı'nda ise 5 kod bulunmaktadır. Kitaplarda bulunan metin sayılarının farklı olması kod ve kategori sayılarının da farklı olmasına neden olmuştur.

Yabancı dil öğretiminde metinlerin önemi herkes tarafından bilinmekteyken bu metinlere ait ön hazırlık çalışmalarının olmaması ya da az olması öğrenenlerin motivasyonlarını ve ders ile ilgili akademik başarılarını olumsuz etkileyebilir. Çünkü ön hazırlık çalışmaları metinsel ipuçları vermek, anlamı bilinmeyen kelimeleri veya bilinmeyen dil bilgisi konuları vermek, kelimelerin eş ya da zıt anlamlarını vermek için önemlidir. Bu nedenle hem araştırmacıların bu konuyla ilgili farkı çalışmalar yapmaları hem de kitap yazarlarının okuma metinlerinin ön hazırlık çalışmalarına önem verip çeşitlendirerek kitaplara almaları öğrenenler açısından daha iyi olacaktır.

Kaynakça

[1] Ajideh, P. (2003). Schema theory-based pre-reading tasks: a neglected essential in the esl reading class. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 3.

[2] Ajideh, P. (2006) Schema–theory Based Considerations on Pre-reading Activities in ESP Textbooks. *The Asian EFL Journal*, 16

[3] Alemi, M. & Ebadi, S. (2010). The effects of pre-reading activities on esp reading comprehension. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(5), 569-577.

[4] B, Bedir, S. (2018). Üstbilişsel okuma stratejileri öğretiminin öğrencilerin üstbilişsel farkındalığı, İngilizce okuma başarısı ve öz yeterliliklerine etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

[5] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayınları.

[6] Demirel, Ö. (2008). Yabancı dil öğretimi: ilkeler, yöntemler, teknikler. USEM Yayınları.

[7] Fry, R. (1997). *Improve Your Reading*. The Career Press.

[8] Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. Pearson Education

[9] Karababa, C. ve Üstünsoy, S. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 157

[10] Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları

[11] Kaya, G. (2005). 2003- 2004 eğitim- öğretim yılında ilköğretim 7. sınıflarda okutulacak Türkçe ders kitaplarındaki hazırlık çalışmaları ve metni anlama sorularını incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hayat: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- [12] Korkmaz, C. B. (2019). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme metinlerinin metin işleme süreleri. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 7(1), 121-146.<http://dx.doi.org/10.18033/ijla.4098>
- [13] Maden, S. ve Önal, A. (2020). Türkçe ve İngilizce ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir analiz: 7. sınıf örneği. *Ana Dil Eğitimi Dergisi*, 8(3), 732-752
- [14] Mihara, K. (2011). Effects of pre-reading strategies on efl/esl reading comprehension. *TESL Canada Journal* 28(2):51
- [15] Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılarla türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: istanbul yabancılar için türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640
- [16] Ur, P. (2007). *A course in language teaching practice & theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [17] Uzunöz, A. (2021). Bilimsel araştırma becerileri ve araştırmada güncel desenler makale incelemeleri ve örnek makale çalışmalarıyla. Pegem Akademi
- [18] Zorbaz, K. Z. ve Köroğlu, M. (2016), “Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim setindeki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri”, *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 2509-2524.

Extended Abstract

Reading is a skill in which meaning is extracted from writing by decoding (Ur, 2007). Reading, the mother of all study skills, is the basic tool of learning and one of the most important skills in learning (Fry, 1997, p.9). Reading skill is also very important in foreign language teaching. Among the course materials used in foreign language teaching, the most effective one is course books (Karababa & Üstünsoy, 2012: p. 67). The biggest source used as a language teaching context in the textbooks prepared for foreign language teaching is the reading texts. Texts provide teaching by being seen in the context, which is the natural environment of all rules and words related to language (Zorbaz & Köroğlu, 2016, p. 3). Korkmaz (2019: p.

145) revealed in his study that there are the most volumetric reading texts in the textbooks used in the field of language teaching, which shows how important reading texts are in foreign language teaching. Reading skills in foreign language teaching should not be considered only as reading texts, and reading texts should not be considered as paragraphs consisting of sentences. Because the text is not just the sum of the sentences that make up it. In terms of shape, there can be many sentences in a text. In addition, the unity and integrity of meaning are also important (Halliday & Hasan, 1976, p.1). For this reason, any kind of picture, photo, or text exercise that will support the meaning, with examples, vocabulary teaching, or grammar exercises is important. In foreign language teaching, there is a need for activities that will make it easier to pass on to the reading text or to make it easier to pass on to the reading text before reading texts to make the learner sense the grammar structures and other elements of the language, words, and phrases that are aimed to be taught in reading texts, and to attract the attention of the learner. Are there any preparatory studies for the reading texts in the B1 level books of the three most used textbooks in teaching Turkish as a foreign language? If yes, what are these preparatory studies? questions will be answered. Therefore:

1. What are the preparatory activities for the reading texts found in the Istanbul Turkish Textbook for International Students?
2. What are the preparatory activities of the Reading Texts from the Yedi İklim Turkish Textbook?
3. What are the preparatory activities of the Reading Texts from the Yeni Hitit Turkish Textbook for Foreigners?

Document analysis was used in the processing of the data obtained from the reading texts in the B1 level textbooks in the Istanbul Turkish Textbook for International Students, Yeni Hitit Turkish Textbook for Foreigners and Yedi İklim Turkish Textbook sets. Picture, film, etc., bearing the traces of past phenomena, which are specified as document analysis, and documentary scanning. works, books, magazines, etc., published about the facts. It is a qualitative research method used to analyze some written materials (Karasar, 2008, p.183). The data obtained by document analysis were evaluated by content analysis. Content analysis is a holistic analy-

sis method that includes making the collected data suitable for analysis, coding, and categorizing the data. (Uzunöz, 2021, p.82). These processes were examined and approved by 3 researchers working in the field apart from the researcher.

Code and categories were used in content analysis. Code and categories will make the findings of the research easier to understand by dividing them into subheadings. In this context, all preliminary studies of reading texts were handled in six categories for the research. The categories of the research were determined as:

1. exercises and examples of vocabulary teaching,
2. exercises and examples of grammar teaching,
3. detecting the text with photos and pictures
4. title guessing questions,
5. preparing the main text with short texts or short questions
6. and in terms of text context, the page design was categorized as giving clues about the text and reading text preparation studies.

The codes used in the research were prepared by considering the subheadings of the categories. These codes are determined as follows:

- Preparing for text with photographs - detecting the subject of the text,
- word and sentence matching examples,
- fill-in-the-blank examples,
- vocabulary teaching,
- sentence completion,
- short text writing,
- briefly grammar teaching and examples,
- Short answer to speaking questions,

- concept introduction,
 - Intuiting the text or its subject with page design,
 - guessing the title,
 - print summary/slogan,
 - brainstorming,
 - preparation for the text with multiple choice questions,
 - finding antonyms,
 - marking,
- There are 17 codes in total, including questions and interpretation aimed at making sense of the concepts.

According to the results of the research, the preliminary studies used before reading texts from the B1 books examined in the three textbook sets examined were evaluated in 6 different categories. In the examination, 4 categories were found in the Istanbul Turkish Textbook for International Students, 6 categories in the Yeni Hitit Turkish for Foreigners Textbook, and 4 categories in the Yedi İklim Turkish Textbook. Considering the codes with the subtitles of the categories, there are 12 codes in the Istanbul Turkish Textbook for International Students, 12 codes in the Yeni Hitit Turkish for Foreigners Textbook, and 5 codes in the Yedi İklim Turkish Textbook. The fact that the text numbers in the books are different caused the number of codes and categories to be different. While the importance of texts in foreign language teaching is known by everyone, the absence or lack of preparatory studies for these texts can negatively affect the motivation of the learners and their academic success in the course. Because preliminary studies are important to give textual clues, to give unknown words or unknown grammar topics, and give synonyms or antonyms of words. For this reason, it will be better for the learners both for the researchers to make different studies on this subject and for the authors of the books to give importance to the preliminary studies of the reading texts and to include them in the books by diversifying them.